

Egypten & Israel

2012

Rapport från Folk och Försvars studieresa
11 mars-17 mars 2012

Inledning

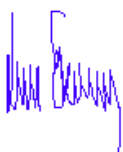
Den 11-17 mars 2012 arrangerade Folk och Försvar en studieresa till Egypten och Israel. Syftet med resan var att få ökade kunskaper och insikter om hur bland annat den "Arabiska våren" påverkat det försvars- och säkerhetspolitiska läget men också dess inverkan på den inrikespolitiska situationen i Egypten. Vilka är möjligheter och förutsättningarna för utveckling mot demokrati? Men även frågor som rör sociala faktorer och den ekonomiska och industriella utvecklingen samt mänskliga rättigheter ingick i syftet. Målet var att deltagarna skulle komma hem med en ökad och mer nyanserad kunskap om Egypten och Israel och i vilken riktning länderna går.

Resan inleddes med besöket i Egypten och Kairo. Vi besökte och hade möten med bland annat utrikesdepartementet, parlamentet och Think Tanks samt med två av aktivisterna i den Egyptiska revolutionen. Vi hade också ett givande möte med studenter vid det Amerikanska Universitetet i Kairo. I Israel omfattade programmet genomgångar på Sveriges ambassad i Tel Aviv och på generalkonsulatet i Jerusalem. Vi träffade även representanter från Israels Utrikesdepartement, Think Thanks, NGO;:s och representanter från den Palestinska myndighetens parlament.

Folk och Försvar vill främja möten och diskussion mellan människor. En styrka med våra studieresor är blandningen av olika åldrar, intresseområden samt yrkes- och organisationsbakgrunder. Det bidrar till givande diskussioner med breda perspektiv, vilket vi värdesätter högt. Deltagarna på den här studieresan bidrog i högsta grad till att lyfta fram ett brett spektrum av frågor och infallsvinklar samt en god stämning.

I början av studieresan delades deltagarna in i grupper med uppgiften att bevaka olika ämnesområden under resans gång. Följande reserapport redovisar deltagarnas intryck och iakttagelser under resan.

I utformandet och genomförandet av resan i Egypten har Folk och Försvar haft ett mycket värdefullt samarbete med Sveriges ambassad i Kairo. Vi vill framföra ett stort tack till ambassadör Malin Kärre med medarbetare som gav oss unika insikter och kunskaper samt organiserade värdefulla möten med flera av Egyptens nyckelpersoner. Besöken i Jerusalem och Tel Aviv hade inte varit möjliga utan det värdefulla stöd som vi fick av ambassadör Elinor Hammarskjöld i Tel Aviv och generalkonsul Axel Wernhoff med medarbetare. Även här bjöds vi på viktiga och unika kunskaper om förhållandena i Israel. Vi vill också tacka Egyptens ambassad i Stockholm, minister Iman El-Banhawy samt Israels ambassad, ambassadör Benny Dagan med medarbetare för den vänliga hjälp och det stöd vi även här har fått i form av råd och kontakter och hjälp med möten. Utan deras hjälp hade programmet inte blivit så välmatat med så intressanta möten.

Lars Ekeman, Reseledare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Cindy Sturesson	
Historiska faktorer för utvecklingen av Egypten/Israel	5
Författare: Göran Arrius, Erik Helmerson och Staffan Danielsson	
Inrikespolitiska observationer och reflektioner	6
Författare: Hans Arvidsson, Anders Edward, Michael Mohr, Eric Erfors	
Rättsstaten och mänskliga rättigheter, nuläge och prognos	10
Författare: Katarina Rydberg, Runar Viksten, Peter Rådberg	
Egypten och Israels försvars- och säkerhetspolitik	12
Författare: Stefan Ring, Stefan Andersson, Claes Arvidsson, Eva Haldén	
Ekonomiskt läge	15
Författare: Joachim Isacsson, Anne-Marie Pålsson, Ulf Wickbom	
Program	18
Deltagarförteckning	26

Sammanfattning

Egypten är ett land i förändring men från att före revolutionen ha varit en snabbt växande ekonomi, visar Egypten idag upp siffror som pekar på en kraftig stagnation. En av de stora utmaningarna som landet står inför handlar alltså om att få ekonomin på fötter. Även Israel står inför ett antal inrikespolitiska utmaningar framöver som dock inte handlar så mycket om ekonomin eftersom den ekonomiska utvecklingen i Israel är stark. Det handlar istället om bosättningarna på Västbanken, Gazaremsan och inte minst om hur Israel ska förhålla sig till utvecklingen i den arabiska vårens kölvatten. Fredsprocessen har stannat av och Palestinafrågan står inte längre högst på dagordningen.

Relationen mellan Egypten och Israel var vid vårt besök fortfarande fungerande men israelerna vänder sig i ökad utsträckning till andra grannländer som Saudiarabien och Qatar för stöd i regionen. Relationen till Iran och Syrien är inte okomplicerad. Särskilt när det gäller kärnvapenhotet från Iran vilket ytterligare bidrar till Israels rädsla för att vara omgiven av fientliga stater. När det gäller Egypten så finns det en oro från Israels sida om att Egypten ska säga upp de fredsavtal som finns, oron gäller även Jordanien.

En viktig anledning till att Egyptens ekonomi har försämrats är att antalet turister har minskat, något som framförallt drabbat Kairo. Turismen har stått för 10-12 procent av både BNP och sysselsättningen. 20 miljoner (av ca 80 miljoner) egyptier är beroende av turismen antingen som löntagare inom branschen eller som familjemedlemmar till dessa. Enligt officiella siffror har turismen minskat med ca 30 procent, men de inom branschen hävdar att det snarare handlar om en 50-60 procentig minskning. Till detta kommer att mellan 25-40 procent av ekonomin kontrolleras av militären vilket gör ekonomin instabil.

Det egyptiska samhället präglas idag av mer otrygghet än tidigare något som inte minst drabbar kopterna, Egyptens kristna befolkning, som utgör ca 10 procent av landets befolkning. Kopterna och muslimerna har historiskt sett levt sida vid sida under lång tid men både före och efter revolutionen har religionen använts för att spä på motsättningar mellan minoriteten och majoriteten i landet.

Problemen i Israel är av ett annat slag, som bekant, men icke desto mindre är det ett problem att en lösning av palestinakonflikten inte längre uppfattas som lika angelägen. Detta trots att två tredjedelar av både israeler och palestinier skulle acceptera en tvåstatslösning. Islamiseringen som riskerar att öka i de systemskiften som sker i regionen påverkar Israel. Dem blir ytterligare ett hot att förhålla sig till tillsammans med den säkerhetspolitiska situation som råder, inte minst när det gäller ur energisynpunkt. Israel är beroende av gas från Egypten men nyligen upptäcktes ett stort gasfält i Medelhavet vilket kommer att förbättra både det säkerhetspolitiska och energipolitiska läget primärt för Israel.

Historiska faktorer för utvecklingen Egypten/Israel

Författare: Göran Arrius, Erik Helmersson och Staffan Danielsson

De gamla gudarna fick ostörda styra Egypten fram till 300-talet f Kr då de mötte det grekiska samhällsskicket; sammansmältningen kom att sätta avtryck på stora delar av världen. Egypten kom att bli ett av de första kristna länderna till 600-talet, då araberna medförde islam. Språkförbistring gjorde att namnet på urbefolkningen förvrängdes till det mer arabiska "kopt". Dagens kristna kopter, en tiondel av landets befolkning, fick sålunda sitt namn.

Religionen, i synnerhet islam, är omöjlig att se som en separat kraft i dagens Egypten, den är landets själva blodomlopp. Muslimska brödraskapets (och salafisternas) valframgångar är inte förvånande; det tidigare systemet med starka, diktatoriska presidenter byggde på att hålla de mer revolutionära, samhällsomstörtande delarna av religionen nere. När repressionen försvann släpptes anden ur flaskan och religionen kommer att bli en dominerande kraft i alla väsentliga delar av det offentliga samhället. Den står delvis i konflikt med det ännu styrande militärrådet, Scaf, och de politiska krafter som består av rester av Mubarakadministrationen. Kraftmätningen är långt ifrån avgjord.

Vårens presidentval kommer att bli det första fria i Egypten under dess 5000-åriga historia. Eftersom landet samtidigt under vissa konvulsioner utarbetar en konstitution är det helt öppet vilket mandat presidenten kommer att få. Just bristen på demokratisk erfarenhet gör att processen kommer att ta tid. Något man ofta möter är vädjan om tålmod. Det finns en optimism i landet som förenas med erfarenheterna från Tahrir; "Gatan" ses som en garant för att utvecklingen inte kommer att vridas tillbaka.

Den enda egyptiska kraft som kan mäta sig med religionen är nationalism. Egyptens självbild präglas av synen på att vara civilisationens vagga och minnen från tider då landet var en av regionens stormakter. Erfarenheterna från Israels tillblivelse, krigen länderna emellan och konflikten Israel/Palestina har skapat en bitterhet från egyptierna mot sin judiske granne. Få vill i dag riva fredsavtalet länderna emellan, men bilden av Israel som fiende förenas på sina håll med farhågor om ett framtida, oundvikligt krig.

Länderna samarbetar i dag om övervakningen av Sinai, ett område som regleras av fredsavtalet och som kan utvecklas till en kommande riskzon för regionen. Urbefolkningen, beduinerna, är en socialt eftersatt grupp som tidigare hölls i schack med egyptisk vapenmakt. Nu pågår ett lågintensivt beduinuppror, med smuggling och attentat riktade mot främst Israel men också egyptiska intressen. Det finns en egyptisk insikt om att ekonomiska satsningar för beduinerna är nödvändiga, men landets ekonomi är pressad. Situationen har lett till det paradoxala att Israel, som föredrar en egyptisk lösning på problemen, nu vädjar om ökad egyptisk militär närvaro i Sinai.

Israels historiska syn på regionen är i övrigt att landet omges av fiender. Liksom i grannländerna lever minnet av gångna oförrätter starkt och skapar en känsla av att man är tvungen att ha beredskap mot nya kränkningar. Israel har haft spända men förhållandevis goda relationer till de diktatoriska grannarna, men den arabiska våren har lett till en helt ny spelplan. Israel tvingas nu att avvakta, något som inte överensstämmer med landets säkerhetspolitiska doktrin som bygger på att vara proaktiv.

Fortfarande är det konflikterna med palestinierna som präglar relationerna mellan Israel och dess omgivning. En företrädare för landets utrikesdepartement uttrycker det som att "våra grannar ser allt genom palestinska glasögon". I begreppet "allt" ligger också det iranska atomprogrammet, det i dag största hotet mot Israels hela existens. Med andra ord: Så länge konflikten, med dess hundraåriga rötter, inte får en lösning kommer vi inte se avspänning mellan Israel och dess grannar. Och förutsättningarna för en lösning ser i dag – med nya israeliska bosättningar, en möjlig iransk atombomb, ett islamistiskt Hamasstyre i Gaza – sämre ut än på länge.

Inrikespolitiska observationer och reflektioner – Egypten och Israel

Författare: Hans Arvidsson, Anders Edward, Michael Mohr, Eric Erfors

Egypten, med sina 80-85 miljoner innevånare, befinner sig i en transition som troligtvis saknar motstycke i modern tid. De övergångar, från totalitära stater till demokratier, som under 1990-talet ägde rum i Östeuropa har vissa likheter med situationen i Egypten, men dessa skedde bland annat utifrån en helt annan utvecklingsnivå i samhället som helhet.

Efter att Egypten i början av året genomfört de första demokratiska valen någonsin, med över 55 procentigt deltagande för lägre kammaren och cirka tio procent för övre kammaren finns nu 508 representanter i den lägre kammaren och 264 i den övre kammaren i Egyptens parlament. Ledamöterna representerar över 20 olika partier. Muslimska Brödraskapets parti, "Frihet & Rättvisa", är med sina över 40% av platserna störst, dock utan att ha egen majoritet. Att MB, som bland annat mot bakgrund av åratals arbete på fältet med vård, skola, omsorg, skulle vinna stort överraskade få.

Mer överraskande var den 25 procentiga framgången bland väljarna som "al-Nour", salafisternas parti, nådde. Dessa är ortodoxa islamister, representerandes en hårdare linje såväl inom religion som politik – två ämnen som i Egypten är synnerligen integrerade då religionen är en mycket central del av egyptiernas vardagsliv och värdegrund. Enligt uppgift "ägde" salafisterna informationskanalen moskén, speciellt så i norra delarna av landet, och bland annat med direktriktade budskap som "*tror du på Gud så röstar du på den här mannen*" nådde man en framgång som av vissa har beskrivits som "de fattigas hämnd".

Samtidigt som en del av de politiska konsekvenserna av upproret på Tahrir-torget – i form av parlamentsval, presidentval och skrivandet av en ny konstitution - spelas ut ett drygt år efter "revolutionen", så fortgår livet för vanligt folk. I deras verklighet ser man främst konsekvenserna av en stagnerande ekonomi, en pågående fanflykt bland den rika över- och medelklassen som enligt vissa uppgifter lämnar landet i tusental, en hög allmän arbetslöshet och speciellt hög ungdomsarbetslöshet (över 30 %). Trots omfattande bröd- och bensinsubventioner, till stor del med hjälp av importerade varor eller råvaror, så kan en påtaglig otålighet märkas med hur långsamt militärrådet agerar, eller ofta inte agerar. Incidenten i Port Said i december, då 73 fotbollssupportrar dödades och över 1 000 blev skadade i samband med en fotbollsmatch, är endast ett exempel på en rad av outhärliga och oförklarade händelser som skapar otrygghet i samhället, en otrygghet som kan sägas omfatta enskilda individer, ekonomin och "den nya demokratin".

I Parlamentet har man organiserat arbetet i 19 utskott, varav flera leds av MB's politiska gren. Salafisterna leder dock det viktiga utbildningsutskottet. Tidigare val ansågs allmänt som riggade. Helt omanipulerade var ej heller de senaste valen, röster köptes och påtryckningar gjordes mot valmanskåren, men denna gång i betydligt mindre omfattning än tidigare. En stor del av parlamentsledamöter har ingen tidigare erfarenhet av parlaments- eller politiskt arbete. Kvinnor och kopter är dåligt representerade i det politiska livet. Vid vårt besök fanns det till exempel ännu inte en enda koptisk presidentkandidat bland de över 300 som indikerat avsikt att delta i presidentvalet i maj/juni genom att hämta ut ansökningshandlingar. På till exempel www.egyptelections.carnegieendowment.org kan man löpande ta del av den pågående politiska utvecklingen.

Det kvarstår flera viktiga frågetecken kring fortsatt transition. Arbetet har påbörjats med att utse en församling med hundra personer för att skriva en ny konstitution. Det är ännu oklart hur denna process förhåller sig till presidentvalet som kan komma att äga rum innan man har utarbetat den nya konstitutionen, något som skapar osäkerhet kring maktförhållandena, till exempel vilket mandat som presidenten respektive parlamentets olika kammare kommer att inneha. Detta samtidigt som tillväxten står stilla, valutareserven krymper och utländska direktinvesteringar tvekar. Den utlovade folkomröstningen kring konstitutionen och "hotet" från Tahrir-aktivisterna att vid behov återigen visa på "gatans makt" bidrar inte till att i ett i varje fall kortsiktigt perspektiv stabilisera den politiska situationen. *De facto* sitter idag militärrådet på den styrande makten samt delar av den lagstiftande makten och den dömande makten. Militären kontrollerar också en väsentlig del av landets ekonomi (uppgifter varierar mellan tio och fyrtio procent). Tio av militärrådets 19 medlemmar sägs tillhöra landets rikaste. Hur denna stat-i-staten ska integreras i övriga delar av samhället på ett strukturerat, fredligt och rättvist sätt, och hur den militära makten och de militära resurserna ska fördelas och läggas under ett civilt styre är exempel på andra utmaningar som knappast kommer att kunna hanteras i ett närtida perspektiv.

Givet allt detta, vad kan och bör då omvärlden göra för att bidra till en positiv utveckling i Egypten? Kortsiktigt handlar det förmodligen om att visa fortsatt intresse och uppskattning för de ansträngningar som trots allt sker för att inte landet återigen ska läggas under ett totalitärt styre. Viktiga inslag är troligtvis utökat politiskt och diplomatiskt utbyte, en kontinuerlig medial uppföljning och rapportering av arbetet med den nya konstitutionen, samt valövervakning i samband med presidentvalet. Länder med nära relationer till militärrådet, läs: USA, måste känna ett särskilt ansvar för att inte utvecklingen vrids tillbaka. Vidare torde det vara av avgörande betydelse för Egyptens framtid att militära och polisiära organisationer, gränsskydd, tullverksamhet, m.m. fungerar väl och står under politisk kontroll. Från svensk sida bör därför särskilt övervägas att driva frågan om SSR (Security Sector Reform) i Egypten, men också i Nordafrika i övrigt. Den kompetens som byggdes upp i Sverige under 90-talet för att stötta länderna i Central- och Östeuropa borde till del kunna återanvändas.

I ett längre perspektiv behövs bland annat stöd till utveckling av fri, egyptisk media, utveckling av fackföreningsrörelsen, de demokratiska partiernas ungdoms- och kvinnoförbund samt NGOs. Vidare bör skapandet av en fungerande finansiell sektor stöttas och uppmuntras, så att bland annat sparande inte främst sker i form av lägenhetsbyggande (oftast för ett mycket framtida behov). Därtill krävs ett omfattande stöd för att höja den allmänna utbildningsnivån – det sista inte minst nödvändigt i ett land där över 51 % av kvinnorna inte är läskunniga.

Israel, med sina cirka 7,5 miljoner invånare - varav cirka 80 procent är judar, 16 procent muslimer och 2 procent kristna - har också en mängd inrikespolitiska utmaningar. De mest påtagliga är Västbanken med bosättningar och utposter, flyktingläger och Gazaremsan. Detta, i kombination med omfattande medborgarprotester mot en bostadspolitik som medfört höga levnadskostnader och ständigt ökade militära utgifter, gör att bilden av Israel blir komplex. I kontrast till dessa utmaningar står den starka utvecklingen av ekonomin; en stark BNP-tillväxt, framgångsrika entreprenörer och högteknologisk utveckling som lett till en allt starkare exportindustri.

Den "arabiska våren" kom som en överraskning för de flesta israeler, och frågan är om det var upproren i Nordafrika och vissa Golfstater som inspirerade till de omfattande demonstrationerna i Israel sommaren 2011. Närmare 500 000 människor demonstrerade mot framför allt ökande sociala orättvisor och mot bostadspolitiken. Inför de kommande parlamentsvalen kommer fokus troligen att vara på de egna sociala problemen, Palestinafrågan står inte högt på den inrikespolitiska agendan. Många israeler bryr sig helt enkelt inte om den i omvärlden så viktiga frågan om hur åstadkomma en tvåstatslösning.

Missilutväxlingen mellan Gazaremsan och Israel har blivit vardagsmat – *Iron Dome*, det nya raketförsvaret fungerar i stort mycket bra - och många tycker inte att det finns någon anledning att ha en kommunikation med palestinierna. Det mesta fungerar i alla fall. Västbanken ockuperades av israelerna efter sexdagarskriget 1967 och de cirka 330 000 bosättarna, varav 65 000 på palestinsk mark, kritiserar av omvärlden. Att detta strider mot Artikel 49 i fjärde Genèvekonventionen, som förbjuder en ockupationsmakt att flytta sin egen befolkning till ockuperat territorium, verkar israelerna ta med ro. Snarare verkar det som om den israeliska regeringen passar på att flytta fram ställningarna ytterligare på Västbanken. Detta bland annat genom nya bosättningar och uppköp av mark i östra Jerusalem.

Inte ens kritiken från bland andra FN, USA och EU verkar bita. Ett skäl kan vara USAs stöd för att Israel ska kunna behålla stora delar av bosättningarna. Ett ständigt flöde av ekonomiska medel från framför allt amerikanska judar bidrar till utvecklingen. Större delen av Västbanken är dessutom sedan några år tillbaka omgärdad av en "skyddsmur" som israelerna motiverar med att hålla terrorattacker borta. Här har internationella organ, bland andra Internationella domstolen i Haag, protesterat och betecknat muren som olaglig. Även här verkar israelerna ta omvärldens protester med ro och istället tagit sig för att bygga en motsvarande mur mot Sinai – enligt dem ett försök till att komma tillrätta med smuggling av vapen, trafficking etc. Palestinierna ser dock mur och vägbyggandet som pågår på olika platser i Israel som ett sätt att hålla isär den palestinska befolkningen.

Den parlamentariska situationen i Israel är komplicerad. Som en diplomat uttryckte det – "efter två veckor tyckte jag att jag fattade, efter två år fattar jag nästan inget". Det senaste valet 2009 ledde till en höger-vänsterallians mellan Likud (högerparti), Yisrael Beiteinu (nationalistiskt), Shas (ortodox) och Arbetarpartiet. Sammanlagt fick dessa partier 66 av de 120 mandaten i parlamentet. Det sedan 2006 bärande regeringspartiet Kadima (mittenparti som bildades 2005 av Ariel Sharon) hölls härigenom utanför regeringen. Några av de mera komplicerade frågorna för parlamentet är: hur konflikten mellan Israel, palestinierna och regionens arabländer samt Iranhotet ska lösas, hur stort inflytande judiskt religiöst liv ska ha på den sekulära staten och de sociala fördelningsfrågorna.

Nästa val ska hållas senast hösten 2013. Mycket talar i nuläget dock för att valet kan komma att tidigareläggas. Ett starkt skäl till att genomföra val ett år tidigare kan vara att detta då görs under en period då president Obama har fullt upp med den egna presidentvalskampanjen. Många konservativa politiker i Israel är rädda för att en omvald amerikansk president kommer att ställa mycket tuffare krav på Israel att ta tag i frågorna kring Gazaremsan och ockupationen av Västbanken med tillhörande bosättningar. Framförallt kan Obama komma att sätta tvåstatslösningen i fokus - speciellt så som det finns de som hävdar att 2/3 av såväl israeler som palestinier skulle acceptera den lösning som utvecklats av "*The Geneva Initiative*". En lösning som inkluderar de 2,5 x 2,5 kilometer i centrala Jerusalem som är "det heligaste av heliga" för tre världsreligioner.

Foto: Anders Edward

Rättsstaten och mänskliga rättigheter, nuläge och prognos

Författare: Katarina Rydberg, Runar Viksten, Peter Rådberg

Egypten

Intrycken som redovisas i det följande är en sammanställning av uppgifter som i samband med föredrag och samtal lämnats av såväl journalister, NGO:s som företrädare för parlament och myndighetsstrukturer. Uppgifterna har med ett undantag varit i stort samstämmiga och undantaget utgjordes av en parlamentariker med klar hemvist i den tidigare maktstrukturen. Ambassaden i Kairo har också lämnat värdefull information om domstolsväsendet i Egypten.

I Egypten finns sedan länge ett antal olika domstolar. Det finns civila domstolar för olika typer av mål samt vissa religiösa domstolar som ägnar sig åt rättskipning på det familjerättsliga området. Redan under Mubarakregimen gällde undantagslagstiftning som gav ett betydande utrymme för rättskipning genom militära domstolar. Dessa domstolar uppfyller inte kraven på att beakta mänskliga rättigheter, som dessa kommit till uttryck i bl.a. FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Exempel finns på att en militärdomstol beslutat om ett s.k. oskuldstest och att en kvinna som utsatts för det inte haft någon framgång med att under åberopande av mänskliga rättigheter föra talan med anledning av kränkningen. Militärdomstolarnas oberoende i förhållande till den styrande makten måste naturligtvis också ifrågasättas. Mest slående på senare tid är de massarresteringar och summariska rättegångar som förekommit. Sedan revolutionen våren 2011 har närmare 12 000 arresteringar förekommit vilka ofta följts av summariska rättegångar och fängelsestraff av varierande längd. I mars 2012 var världens ögon riktade mot gripanden utan någon laglig grund av flera NGO: s, såväl inhemska som utländska. De utländska hade vid tiden för vårt besök, efter kraftiga påtryckningar från bl.a. USA, försatts på fri fot och tillåtits lämna landet. De inhemska var fortfarande föremål för tvångsåtgärder, och vilket öde som i slutändan väntar dem är oklart. När det gällde de civila domstolarna hade även domarna i dessa varit utsatta för påtryckningar från den styrande makten, och det finns exempel på att domare under Mubarakregimen tvingats lämna sina ämbeten för att de ansetts obekväma. Även om påtryckningarna varit ett problem har de civila domarna ett relativt gott rykte, och i den fortsatta demokratiska processen har de anförtrotts en viktig uppgift som garanter för att val ska genomföras på ett korrekt sätt.

Det kan förväntas att undantagslagstiftningen och militärdomstolarnas roll i rättskipningen kommer att upphöra i takt med att demokratiseringsprocessen går vidare. Skulle den komma av sig och landet ställas inför ökande oroligheter och instabilitet kan utvecklingen bli en annan. När det gäller respekten för mänskliga rättigheter i allmänhet och på familjerättsens område i synnerhet måste även ett frågetecken sättas för artikel 2 i ett antal förslag till grundlag som nu föreligger och som betonar shariarättens ställning i den egyptiska författningen. Vissa inhemska bedömare ansåg dock att detta förhållande inte skulle överdrivas eftersom shariarätten redan har en stark ställning i Egypten men att det inte hindrat en pragmatisk tillämpning som innebär hänsynstagande till mänskliga rättigheter och att en bokstavstolkning av shariarätten undviks. "Demokrati? Ja, men Egypten är ett muslimskt land inte sekulärt och det vill vi ska avspegla sig i konstitutionen." Detta svar återkom i olika varianter i samtal med exempelvis egyptiska högre tjänstemän. I detta svar antydde att man har en egen väg, en egyptisk väg, att gå. Men ambitionen (åtminstone den officiella) verkar vara att verka för en moderat tillämpning av islam. Något som kan gynna en mer demokratisk utveckling är det stora

behovet att få fart på Egyptens ekonomi. Det framkom inte minst i ett möte med parlamentariker där huvudfrågan var ”hur får vi hit investerare?” Den respons som levererades av oss var vikten av en utveckling mot öppenhet, mänskliga rättigheter och demokrati.

Bland de unga och utbildade finns en uttalad otålighet. Man vill vara fri att välja framtid och liv och man vill se en ökad frihet för kvinnorna. Vi träffade några unga bloggare, en kvinna, en man, som varit aktiva i revolutionen och de visade på ett spirande självförtroende. Det är inte omöjligt att skapa opinion och förändring. Samtidigt känner de en ovisshet om vad den kommande konstitutionen leder till – islamism, demokrati eller ett mellanläge? Men kamplusten finns där och en nyvunnen insikt om att det går att påverka: ”We’ve got the streets, we’ve got the Tahrir Square”.

Samtidigt signalerar de flesta vi pratade med under resan att det gäller att inte ha ett för snabbt tempo på vägen mot ökad demokrati. Det kan finnas risker för bakslag om processen går för fort fram. Valet av president och den kommande konstitutionen kommer att avgöra vägvalet. Helt krasst är ett fortsatt hot mot ett mer öppet samhälle är Egyptens militärmakt som kontrollerar mellan 25 och 40 procent av ekonomin i landet. Vilken process kan leda till att de vill dela med sig av makt och tillgångar?

Israel

Beträffande Israel bygger våra intryck på information och svar som lämnats av personer med bakgrund i Israels försvarsdepartement och utrikesförvaltning samt på uppgifter som kommit fram vid våra besök på ambassaden i Tel Aviv och generalkonsulatet i Jerusalem.

Israel är den enda demokratin i regionen och har ett utbyggt rätts- och domstolsväsende. Sålunda finns olika civila domstolar, religiösa domstolar och militärdomstolar. På de ockuperade områdena omhänderhas rättskipningen i förhållande till palestinier som brutit mot israelisk lag av militärdomstolar medan rättskipning gentemot israeler sköts av civila domstolar som har välutbildade domare och ett relativt gott anseende i västvärlden. De religiösa domstolarna utövar jurisdiktion på familjerättsens område. Israels förhållande till folkrätten är komplicerat. Terroristhandlingar betraktas som militära angrepp, även om Israel inte som USA förklarar krig mot terrorismen, och följaktligen anser sig Israel ha rätt att svara kraftfullt med militära medel. Israel betonar vikten av avskräckning framför intresset av att stridshandlingarna går att förena med folkrätten, exempelvis den internationella humanitära rättens krav på proportionalitet och distinktion. På samma sätt låter Israel omsorgen om landets och de egna medborgarnas säkerhet gå före folkrättens krav på en human behandling av människor inom de ockuperade områdena. Israels inställning till bosättningarna på ockuperat territorium och till att dra sig tillbaka från dessa områden är också välkänd och föga förenlig med folkrätten samt världssamfundets inställning.

Enligt de uppgifter vi fick gör Israel inte någon skillnad på lagföringen av personer som grips för terroristhandlingar på Israeliskt territorium respektive på ockuperat område. I båda fallen ställs gripna inför domstol och kan vid fällande dom påräkna hårda straff. Krigsfångebegreppet användes inte i dessa sammanhang. Israels Högsta domstol har vidare förklarat att gripna på ockuperat område ska ha rätt till försvarare vilket följer av ockupationsrätten men även av mänskliga rättigheter som dessa exempelvis kommit till uttryck i den nämnda FN-konventionen. Det visar att det finns en vilja

inom rättsväsendet i Israel att leva upp till åtminstone vissa fundamentala skyldigheter för en ockupationsmakt.

Israel kan knappast inom överskådlig tid förväntas överge den militära modellen för terroristbekämpning eller att fullt ut beakta ockupationsrätten och mänskliga rättigheter i förhållande till människorna på ockuperade områden. Några rättsligen bindande sanktioner från säkerhetsrådet mot Israel kan inte förväntas i närtid på grund av det stöd som Israel har av USA.

Egyptens försvars- och säkerhetspolitik

Författare: Stefan Ring, Stefan Andersson, Claes Arvidsson, Eva Haldén

Säkerhetshot

Sedan fredsavtalet med Israel undertecknades 1979, har Egypten inte behövt utkämpa några krig. Flera bedömare menar också att det funnits ett samarbete mellan den egyptiska militära underrättelsetjänsten och dess motsvarighet i Israel, i första hand riktad mot radikal islamism. Utvecklingen under de här åren har dock inte lett fram till ett djupare politiskt samarbete som förbättrat synen på Israel bland den egyptiska befolkningen. Ända sedan fredsavtalet undertecknades har det funnits en utbredd kritik mot avtalet. Idag återfinns denna kritik även bland flera politiska partier.

I den valplattform som muslimska brödraskapets parti, "Frihet och rättvisepartiet", använde 2011, fanns skarpa antiisraeliska formuleringar. Samtidigt som man har försäkrat omvärlden att ingångna avtal ska hållas. Den kritiska hållningen till Israel handlar snarare om inrikes/utrikespolitik än att ledande politiker upplever Israel som ett säkerhetshot.

Vid sidan om oron för den inhemska utvecklingen är det främst instabiliteten i regionen som skapar bekymmer. Ett exempel är att sedan Gaddafis fall, finns det stora mängder vapen i Libyen som bland annat smugglas till Gaza. Ett annat problemområde är Sinai. Området har länge varit politiskt bortglömt och beduinstammarna har inte fått något ekonomiskt stöd. Nu sker återkommande angrepp mot det israeliska territoriet, men även mot egyptiska polisstyrkor. En del bedömare varnar för salafisternas ökade inflytande och separatistiska strömningar.

Det finns en risk att Israel utför anfall mot beduinerna på egyptiskt territorium, något som skulle kunna sätta fredsavtalet på spel. Israel har därför medgivit att Egypten kan öka den militära styrkan från 700 soldater till 2 200, något som också är ett exempel på att säkerhetssamarbetet fungerar även efter den egyptiska revolutionen.

En helt grundläggande fråga - med starkt historiskt symbolvärde - för Egyptens utveckling och överlevnad är Nilen. Traditionellt har utnyttjandet av Nilens vatten i hög grad varit en fråga för avtal mellan Egypten och Sudan. Under senare år har de sju andra staterna, där Nilens vatten flyter fram, fått ett ökat intresse för denna tillgång. För att samordna användningen av Nilens vattenresurser bildades 1999 "Nile Basin Initiative". Inom ramen för detta samarbete görs många olika utvecklingsprojekt. Det finns dock friktioner.

I maj 2010 undertecknade fem av de medverkande staterna (Etiopien, Kenya, Uganda, Tanzania och Rwanda) ett avtal om att använda mer vatten från Nilen. Avtalet uppfattas som riktat mot Egypten

och Sudan, som uppfattas att ha vetorätt mot andra länders utnyttjande av Nilens vatten. Här finns en källa till framtida konflikter.

Säkerhetspolitisk roll

Under Mubaraks politiska ledning blev Egypten alltmer en stat som utrikespolitiskt avstod från att ta egna initiativ. Snarare reagerade man på effekterna av USA:s agerande i Mellersta Östern. Denna passivitet kan ses som det politiska pris som Egypten fått betala för att man tagit emot ett stort ekonomiskt stöd från USA. Samtidigt steg periferistaterna Iran och Turkiet in i Arabpolitikens centrum, något som även Saudiarbien gjort under den allra senaste tiden.

Nu finns det tydliga signaler på att Egypten vill driva en betydligt självständigare politik. En viktig faktor bakom detta ställningstagande är det inflytande som det egyptiska folket fått på utformningen av den förda politiken.

Samtidigt finns det mer realpolitiska krafter i statsförvaltningen som kan skapa en motkraft till en långtgående förändring av de utrikespolitiska relationerna. Ett exempel på dessa två perspektiv i utrikespolitiken blev tydliga i mitten på mars när Egypten under samma vecka, på ett framgångsrikt sätt hjälpte till att förhandla fram en vapenvila mellan Gaza och Israel. Samtidigt beslutade det egyptiska parlamentet att utvisa den israeliske ambassadören.

På vilket sätt som Egypten kommer att genomföra sin utrikespolitik är det däremot svårare att förutse. Frågan är om det främst kommer att ske genom bilaterala kontakter, med stöd av Afrikanska Unionen eller Arabförbundet. Självbildningen är dock att Egypten återigen ska spela en central roll i regionen. Denna uppfattning kommer antagligen få en viktig roll när utrikespolitiken formas.

Försvarsmakten

En rysk general lär under 1800-talet ha yttrat: "Jag hatar krig, de förstör mina arméer". Detta uttalande skulle lika väl kunna komma från en egyptisk general. Den egyptiska försvarsmaktens makt och inflytande baseras inte i första hand på segrar på slagfältet, utan på att organisationen, under fredstid, kunnat skaffa sig en omfattande ekonomisk bas. Idag görs bedömningen att 20 – 40 % av den egyptiska bruttonationalprodukten kontrolleras av företag, som helt styrs av Försvarsmakten. Insynen i denna mäktiga aktör är också näst intill obefintlig då till exempel försvarsbudgeten är hemlig.

Försvarsmaktens inflytande visade sig tydligt i mitten av februari 2011, när man grep initiativet och genomförde vad många uppfattar som en kupp och avsatte Mubarak. Konsekvenserna blev att presidentmakten togs över av militärrådet (Supreme Council of the Armed Forces, SCAF) med generalen Tantawi som ordförande. Det främsta skälet till att militären tog makten var antagligen rädslan för att utvecklingen på Tahirtorget skulle kunna leda till en total instabilitet i hela landet. Något som skulle kunna skada militärens ekonomiska maktbas.

Försvarsmaktens agerande skedde i en symbios med den revolutionära rörelsen. Utan demonstrationerna hade inte Mubarak kunnat störtas, men å andra sidan, genom den militära återhållsamheten med bruk av våld, kunde demonstrationerna fortsätta. Idag finns detta ömsesidiga beroende mellan de tre stora maktgrupperna i Egypten – den egyptiska befolkningen, den muslimska rörelsen (Muslimska brödrskapet och salafisterna) och försvarsmakten. En avgörande fråga i den

egyptiska utvecklingen kommer att bli hur försvarsmakten kommer agera för att behålla sin makt och vilket inflytande som de övriga aktörerna kommer att acceptera, men också vilken kraft de kommer att ha för att sätta press på den militära organisationen. Politiska stridigheter och inrikespolitisk stabilitet kommer att gynna möjligheterna för försvarsmakten att kunna fungera som "en stat i staten".

Försvarsmakten kommer antagligen utan protester att lämna ifrån sig den makt som SCAF idag har, till den president som väljs i början av juni. Istället nöjer man sig med en mer informell maktposition. Så länge deras ekonomiska situation inte hotas, eller att utrikespolitiken håller sig inom acceptabla ramar, där bland annat försämrade relationer till Israel vill undvikas, är militärledningen nöjd. Denna utveckling kommer att accepteras av de politiska partierna, eftersom ingen har tillräcklig styrka för att utmana försvarsmakten.

Men det går inte bortse från att ett utökat folkligt stöd till den muslimska rörelsen kan öka viljan att minska militärens roll. Ett scenario som oroar generalerna är att yngre officerare, som också är medlemmar i det muslimska brödrskapet, kommer att göra ett uppror mot den högsta militära ledningen. Om en sådan aktion skulle lyckas, kan försvarsmakten bli en del av brödrskapets maktbas.

Israels försvars- och säkerhetspolitik

Israelisk säkerhet

Den "arabiska våren" tog Israel med total överraskning och i många avseenden menar israeliska företrädare att utvecklingen är negativ för Israel. De fria valen leder till en ökad islamisering som i sin tur bidrar till att etniska och religiösa spänningar tilltar. Den instabilitet som präglar många länder leder till att ekonomin försämras och att laglöshet och korruption sprider ut sig. Detta ger ett svagare rättssamhälle och mindre skydd för individen. En uppfattning är också att arabvärlden anser att USA blivit svagare. Något som påverkar amerikanska möjligheterna att kunna utöva påtryckningar vid förhandlingar.

Allt detta leder till en ökad osäkerhet om vad som kommer att hända i Mellersta Östern. Israel vill ha stabilitet och förutsägbarhet, men den pågående utvecklingen visar på motsatsen. Det är svårt att veta var makten kommer att återfinnas, eller vilka former denna makt kommer att inta. Det finns en uppenbar oro i Israel att stater som Egypten och Jordanien, som utan att vara vänner, ändå betraktats som stabila samarbetspartners, kommer att säga upp de fredsavtal som idag finns. Det är tydligt att Israel, i sina strävanden att inte förstöra relationerna med Egypten, är beredd att avstå från militära angrepp mot beduinerna i Sinai, på ett sätt som inte gäller i relationerna med Gaza.

Den israeliska uppfattning är att det ännu inte finns något som tyder på att Bashar al-Assad tvingas att avgå om inte något anmärkningsvärt händer. Den syriska armén är fortfarande lojal, den syriska ekonomin är svag men klarar sig ännu ett år, de två största städerna har inte gjort uppror mot Assad och den syriska oppositionen är svag och splittrad. Till detta ska föras att det internationella samfundet inte längre ställer krav på Assads avgång. Synen på utvecklingen i Syrien är för Israel nära förknippat med Irans inflytande i regionen. Inledningsvis betraktades upproret mot Assad som ett hot mot stabiliteten i regionen. Detta har ändrats till att man numera hellre ser att oppositionen tar över, även om detta leder till instabilitet, eftersom Irans inflytande antagligen kommer att minska.

Synen på Iran

Det hot som överskuggar allt annat är övertygelsen att Iran håller på att utveckla kärnvapen. Den oro som Israel visar kan närmast betecknas som en genuin rädsla. För Israel är det helt oacceptabelt att Iran skulle bli innehavare av kärnvapen. I sin argumentation använder de främst två skäl. Det ena är det direkta hotet för ett anfall mot Israel. I denna analys framhålls att Irans ledning inte agerar irrationellt. Anskaffningen av kärnvapen är inte i första hand till för ett anfall mot Israel, utan för att öka Irans makt i regionen, samtidigt som den egna säkerheten ökar. Ändå kan Israel inte bortse från att bland annat Ahmadinejad hota med att utplåna Israel. Med tillgång på kärnvapen skulle detta vara fullt möjligt.

Det andra skälet är att ett iranskt kärnvapeninnehav skulle underminera synen på "icke-spridningsavtalet" och riskera en kapprustning i regionen där länder som Saudi-arabien och även Egypten skulle känna sig tvingade att skaffa egna kärnvapen.

Det finns mycket som tyder på att ordet "oacceptabelt" för Israel inte är en diplomatisk term som är förhandlingsbar. Man är därför beredd att gå mycket långt för att hindra en sådan utveckling och där ett militärt angrepp inte kan uteslutas. Konsekvenserna av ett anfall inser man kan bli omfattande och svåra, men de hotar inte den egna existensen. Det gör ett kärnvapenanfall mot Israel.

Ekonomiskt läge

Författare: Joachim Isacsson, Anne-Marie Pålsson, Ulf Wickbom

Inledning

Denna rapport syftar till att presentera viktigaste observationer avseende ekonomisk utveckling. Rapportens fokus ligger på Egypten där flera frågetecken präglar utvecklingen och kompletteras med en del observationer av intresse för kommande utveckling avseende de israeliska och palestinska ekonomierna.

Egypten

Kairo ett år efter revolutionen. Utanför de ofta stängda butikerna köar kvinnor tålmodigt med sina tomma gastuber. Vid pyramiderna idisslar kamelerna i väntan på de fåtaliga turisterna. Mannen med tio-öresbröden bjuder ut sina kringlor i den fyrfiliga trafiken. Småpojkar säljer pappersnäsdukar på samma livsfarliga marknadsplats. Slummen växer snabbt i 20-miljonersstaden Kairo. Både energi, bröd och bostäder är subventionerade. Men de välbeställda har förstått att ta för sig. De fattiga får en skärv.

Det finns ingen arbetslöshet i Egypten, får vi veta. Utan en fungerande välfärd måste alla försörja sig med vad som helst för att hålla sig kvar på existensminimum.

Revolutionen bromsade landets ekonomi. Redan före den arabiska våren började subventionerna gröpa ur statskassan. Valutareserven har halverats sedan slutet av 2010 och beräknas räcka högst ett år. Sedan sitter Egypten i samma skuldfälla som Grekland. Till detta kommer att militären fortfarande sitter i orubbat bo med en hemlig försvarsbudget och allehanda privilegier tillsammans med det faktum att man troligen äger uppemot 40 % av landets ekonomi.

Hur får vi mera av utländska investeringar? frågade en egyptisk parlamentsledamot. Varför investeras så mycket i Kina och så lite i Egypten? Inte helt lätt att besvara men vissa förutsättningar råder det ändå stor enighet kring. Dessa handlar om stabilitet och lönsamhet.

Det land ett företag väljer att göra en direktinvestering i måste kunna erbjuda billig, lojal och flitig arbetskraft. Därtill måste den självfallet besitta den yrkesskicklighet som krävs för att kunna utföra arbetsuppgifterna.

Men det räcker inte. Det investerande företaget kräver också att investeringen skyddas av lagarna. Eller mera konkret uttryckt att alla de institutioner som är en förutsättning för en fungerande marknadsekonomi finns på plats. Sålunda måste den privata äganderätten vara fastlagd och respekterad. Landets regering skall inte kunna konfiskera tillgångar hur som helst. Och framför allt inte utan att skälig ersättning, dvs marknadsmässig, då betalas ut till den som drabbas. Företaget måste vidare kunna lita på att ingångna avtal hålls och att motparten inte kan backa ut utan att det lidande företaget får den kompensation som krävs för att hålla det skadeslöst. Avtalsrätten måste med andra ord vara skyddad i lag och uppbackad av domstolarna.

Slutligen krävs att korrruptionen inte ligger på en ohanterlig nivå. Att kräva att den skall vara noll är att gå för långt. Inget land kan uppvisa detta. Det centrala är att korrruptionen inte får ligga på en sådan nivå att den förstör marknaden och de prissignaler som den skapar.

Kort sagt, den som etablerar sig i ett annat land för att där producera en vara, vad den än må vara, vill känna sig trygg i att den investeringen skyddas av landets lagar.

Vad innebär då detta för dagens Egypten?

Framtiden ser enligt flera bedömare mer negativ ut nu än för en tid sedan med en situation som för närvarande präglas av stor osäkerhet, särskilt avseende landets styre och dess politiska viljeinriktning. En farhåga kopplat till detta är till exempel hur det nya Egyptiska parlamentet hanterar relationen med Israel, då den fred som hittills förevarit varit viktig för synen på Egypten som stabil stat

Det är därför helt vitalt att arbetet med den nya konstitutionen slutförs så att den politiska spelplanen omfattande bland annat maktfördelningen mellan parlament, regering och presidenten (som avses väljas i juni), tydliggörs. Samtidigt är naturligtvis innehållet i konstitutionen i övrigt av avgörande betydelse för vilket typ av samhälle Egypten skall ha, exempelvis kvinnors status, principer för lagstiftning m.m.

Det finns en enighet bland segrarna i valet, det Egyptiska Muslimska Brödrskapet, och den lilla grupp liberaler som var drivande under protesterna mot styret men som endast fick en mindre del av rösterna, att ekonomin åter måste komma på fötter (även om detta förmodligen är en av de få frågor man är överens om). En viktig fråga är därför hur hörsamma brödrskapet och de styrande militärerna är för de kraftfulla åtgärder som krävs för att skapa ett gynnsamt investeringsklimat. I nuläget är det få som tror att brödrskapet kommer att kunna förändra militärens status, varför mycket talar för att dess privilegier lämnas orörda - ytterligare en tid. I vilken omfattning

Brödrskapet kommer att kunna hålla tillbaka de mer konservativa muslimerna är en annan viktig frågeställning.

Turismen är den del av ekonomin som bedöms ha förutsättningar att snabbast komma igång igen – kriminaliteten är förhållandevis låg, men det krävs som sagt fortfarande en uppfattning om allmän stabilitet för att locka besökare. Häri ligger problemet med en rådande brist på rättssäkerhet i dagens Egypten och ett svagt institutionellt ramverk. Bristen på tolerans mot Kopterna, den kristna ursprungsbefolkningen vilka är en viktig del av det Egyptiska näringslivet, är ytterligare ett problem i detta sammanhang. Utbildningen är en annan fråga som väcker stor oro då "Salafisterna" – de mer konservativa muslimerna vilka vann 30 % av rösterna i valet, fått ansvar för utbildningsfrågor, vilket i sin tur riskerar vrida statusen på den Egyptiska utbildningen bakåt. Rättssäkerhet, tolerans och utbildning - utmaningarna är i sanning omfattande!

Besöket vid American University i Kairo gav dock en viss uppmuntran då de om än välbesuttna studenterna visade på stor mognad och insikt i dessa svåra frågor. Egyptens hopp och framtid vilar i mångt och mycket till denna grupp. En sak är säker: folket har lärt sig att det går ifrågasätta styret och missförhållanden kommer sannolikt att leda till nya protester – vilket alla i det styrande etablissemanget är medvetna om.

Israel – Palestina:

Trots en stark ekonomisk utveckling protesterade under förra året ca 450 000 israeler mot försämrade levnadsförhållanden, särskilt ständigt ökande bostadspriser. Protestvägen nu kallad "Israeli Spring" var ett nytt fenomen som överraskade det israeliska politiska etablissemanget och som kommer att påverka israelisk politik. Israeliska försvarsdepartementet ser inte att försvarsbudgeten kommer att reduceras som följd utan att det främst handlar om åtgärder för att minska de sociala klyftorna i samhället.

För närvarande råder en "ekonomisk fred" mellan Israel och al-Fathah på västbanken med stabilitet och en hög grad av säkerhet i dessa områden som följd. Här bör det nämnas att en israelisk farhåga är att den palestinska ekonomin till stora delar fortfarande är artificiell och att lugnet snabbt kan övergå till ohanterliga protester och oroligheter vilka omedelbart skulle utgöra ett allvarligt hot mot Israels säkerhet. Med en låst fredsprocess är det dock lite som talar för att de grundläggande begränsningarna i den palestinska ekonomin kommer att undanröjas.

Av strategiskt intresse är ett stort gasfält som upptäcks i Medelhavet vilket avsevärt kommer att kunna förbättra Israels energisituation och därmed säkerhetspolitiska manöverutrymme.

Folk och Försvars study tour to Kairo och Tel Aviv 11-17 mars 2011

Program

Sunday 11 th of March		
06:50	Check in at Arlanda (we met up at the gate ca 15 minutes before departure that is 07:35)	
07:50	Departure Arlanda to Cairo (via Munich)	
15:50	Arrival in Cairo Transport to the hotel	Hotel Flamenco 2 El Gezira El Wosta Street Zamalek, Cairo
18:00	Introduction meeting, FoF	Hotel
19:00	Introduction, presentation with guests: Malin Kärre, Alexandra Rydmark, Helmer Broberg.	Hotel
19:45	Departure to the restaurant	Transport by bus

20:00	Dinner at restaurant La Bodega	Restaurant La Bodega
Monday 12th of March		
08:30	Departure from the hotel	Transport by bus
09:00-11:00	Introduction meeting: Egypt's defence and security policy, the situation in the society today and Egyptian history. Speakers: Malin Kärre, Alexandra Rydmark, Helmer Broberg	Embassy of Sweden 13, Mohamed Mazhar St. Zamalek, Cairo
11:30-12:30	Lunch	To be decided
13:00-14:30	MFA Meeting with Ambassador Hossam Zaki, Former spokesman of the MFA, Ambassador Mohamed Kamal Mostafa, Head of Arab Affairs Departement at the MFA and Ambassador Ashraf Hamdy, Deputy Head of European Affairs Departement at MFA.	Embassy
15:00-17:00	The events on Tahrir Square. Meeting with Bassem Sabry (writer & producer on Egypt current affairs and has a blog http://anaradcitizen.blogspot.com) and Nesreen Elmolla (PhD candidate at Cario University faculty of political science, works for the EU in Egypt and is a political activist).	Hotel Flamenco 2 El Gezira El Wosta Street Zamalek,
	Meeting with Senior Political Advisor	

18:00	Hamid Hassan, West Asia & North Africa Programme, International IDEA, Cairo Preliminary; visit to Tahrir Square	Tahrir Square
19:30	Dinner at Felfela Restaurant	
Tuesday 13th of March		
08:00	Departure from the hotel	Transport by bus
09:00-12:30	Morning visit to the pyramids with English speaking guide.	Lena Olofsson, Galaxia Tours, Transport by bus
12:30-13:30	Traditional Egyptian lunch	
14:30-16:30	Meeting with Bishop Thomas, Coptic Orthodox Church	St. Marcus Cathedral Transport by bus
17:30	Back at hotel	
19:00	Meeting with Cecilia Uddén, Correspondent Swedish Radio	Hotel Flamenco

20:00	Reception at the embassy	
Wednesday 14th of March		
09:00	Departure from the hotel	Transport by bus
10:00-11:00	Meeting with Dr Kadry Said, Military Advisor at Al Ahram Centre for Political and Strategic Studies	Al-Ahram Foundation, Al-Galaa St.
12:30-15:00	Visit to the American University – New Campus Egyptian economy: Sherif Kamel, Dean of Business Studies and students (including lunch)	By bus
16:30-17:30	Meeting with parliamentarians Mr Anwar El Sadat, Head of Human Rights Committee and Mr Abbas Mekheimer, Head of Defense and National Security Committee	The parliament
18:00	Bus to Khan el Khalil (the Bazar) including dinner	FoF/Lena Olofsson
Thursday 15th of March	Tel Aviv	

05:15	Departure to the Airport (light breakfast will be provided)	Transport by bus
09:00	Departure Tel Aviv	
10:10	Arrival Tel Aviv	
10:50	Departure to Jerusalem	Transport by bus
12:00	Arrival in Jerusalem	Consulate General Sweden 58, Nablus Road 91949 Sheikh Jarrah
12:00-13:00	Working lunch Briefing. The political situation, internal and external relations Axel Wernhoff Consul General	Consulate
13:00-14:00	Meeting with representatives for the Palestinian authority	Consulate

14:00	Foreign Office	Transport by bus
14:30-17:00	<p>Briefings at the Foreign Ministry (9 Yitzhak Rabin Blvd):</p> <p>a. The Arab Spring – implications to Israel: Amb. David Walzer, Head of The Center for Political Studies.</p> <p>b. Iran and its Nuclear Program – Mr. Oren Anolik, Director of Department for Non Proliferation and Non-Coventional Weapons.</p> <p>c. Israel and Palestinian Economy + Regional Economic Affairs– Ms. Yael Ravia-Zadok – Head of the Bureau for Middle East Economic Affairs.</p>	Foreign Office
17:00-18:30	Guided tourist tour in the old city – Rafael Zilberstein	Jerusalem
19:00	Dinner at Ima Restaurant with Boaz Bismout Foreign Editor for the daily "Israel Today" and former Ambassador to Mauritania	Agrippas Street 189, Jerusalem
21:30	Departure to Tel Aviv	Transport by bus
22:30	Check in at hotel	<p>Hotel Mercure</p> <p>14 Ben-Yehuda</p> <p>St: 63802 Tel Aviv</p>

Friday 16th of March	Tel Aviv	
08:30	Breakfast at the hotel	
09:30-11:30	Lectures a. "Israel-EU Relations and Arab Spring" by Oded Eran, Former Director of INSS b. "Israel and NATO" by Colonel (Ret.) Uri Naaman Ministry of Defense	Hotel Mercure
11:30	Departure by bus to the Swedish Embassy	Transport by bus
11:30-12:30	Meeting with representatives from the Genève Initiative, Gilly Harpaz, Peace Now, Etay Mizrav	Swedish Embassy Beit Asia 4, Rehov Weizman
12:30-14:00	Meeting at the embassy. Briefing security policy, domestic politics, the economy and human rights including lunch	Embassy
14:00-15:00	Short evaluation of the study tour	FoF

15:00-20:00	Time for own disposal	
20:00	DINNER	
Saturday 17th of March		
05:30	Departure Tel Aviv, Ben Gurion International Airport	Transport by bus
14:20	Arrival Arlanda	

List of participants for the study tour to Egypt and Israel March 2012

Andersson	Stefan	Brigadier General	Swedish Armed Forces HQ
Arrius	Göran	Chairman	The Swedish Confederation of Professional Associations
Arvidsson	Claes	Editorial Writer	Svenska Dagbladet
Arvidsson	Hans	Head of Consulting	4C Strategies AB
Danielsson	Staffan	Member of Parliament	Swedish Parliament
Edward	Anders	Administrative Director	The Swedish Confederation of Professional Associations
Ekeman	Lars	Secretary-General	Society and Defence
Erfors	Eric	Editorial Writer	Expressen
Haldén	Eva	Assistant Professor	National Defence College
Helmerson	Erik	Editorial Writer	Dagens Nyheter
Isacsson	Joachim	Lieutenant Colonel	National Defence College
Mohr	Michael	Vice President, Head of Public Affairs	Saab
Pålsson	Anne-Marie	Associate Professor	University of Lund
Ring	Stefan	Secretary-General	Swedish General Defence Association
Rydberg	Katarina	Director	Swedish Civil Contingencies Agency
Rådberg	Peter	Member of Parliament	Swedish Parliament
Sturesson	Cindy	Programme Officer	Society and Defence
Wickbom	Ulf	Journalist	Ulf Wickbom Media AB
Viksten	Runar	Chairman	Foreign Intelligence Court